

партнерство» у суспільстві є потреба побудови таких відносин при реалізації фіскальної політики в Україні. Основна мета такого партнерства полягатиме в запровадженні альтернативного контролю в податковій сфері у чітко встановлених межах. Для розвитку публічно-приватного партнерства повинні бути створені відповідні умови, запроваджена методологія, адаптовані широко застосовувані у світі механізми.

Список використаних джерел

1. Про державно-приватне партнерство. Закон України від 01.07.2010 р. // *Голос України* від 30.07.2010 - №140.
2. Запатріна І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проєктів і надання публічних послуг / І.В. Запатріна // *Економіка і прогнозування*. — 2010. - № 4. - С. 62-86.
3. Пашко П.В., Гулько К.І. Інституалізація державно-приватного партнерства у митній справі. // *Економіка та держава*. - № 6. - 2018 – С. 4-8.
4. Проект Стратегії реформування податкової системи України / Міністерст– во фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/ article?art_id=65533&cat_id=65530](http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65533&cat_id=65530)
5. Артюх О. В., Белінська О. В. Державно-приватне партнерство у сфері оподаткування : критичний огляд сучасних підходів / О. В. Артюх, О. В. Белінська // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка» : науковий журнал. – Острог : Вид-во НУ«ОА», вересень 2017. – № 6(34). – С. 83–88.
6. Дорожня карта реформ (вересень 2016 – грудень 2017 рр.) [Електронний ресурс]: за ред. В. В. Міського. – Київ, 2016. – 72 с. – Режим доступу : [http:// rpr. org. ua /wp-content/uploads/2016/09/Dorozhnyakarta-reform-RPR-do-kintsya-2017-roku.pdf](http://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2016/09/Dorozhnyakarta-reform-RPR-do-kintsya-2017-roku.pdf)

УДК 343(98)

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНИХ МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Омельчук Л.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики Університету ДФС України; **Ковальчук М.О.**, здобувач вищої освіти, Університету ДФС України

Omelchuk L.V., Kovalchuk M. O. INTERNATIONAL EXPERIENCE OF RESTORATION OF LOST MATERIALS OF CRIMINAL PROCEEDINGS

Анотація. У статті висвітлюються особливості відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження за законодавством Франції, Латвії, Естонії, Молдови, Польщі та Російської Федерації, а також проводиться порівняльно-правовий аналіз з вітчизняним інститутом відновлення. Виділяється позитивний законодавчий досвід з регулювання порядку відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження, який можна використовувати для вдосконалення українського інституту відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

Ключові слова: матеріали кримінального провадження, втрата матеріалів, відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження, відновлювальне провадження.

Summary. On November 28, 2018, the specialty article "International experience of restoring lost materials of criminal proceedings" was published to the editorial office of the scientific and practical edition *Sociology of Law*, which was published by Omelchuk L.V., a candidate of legal sciences, associate professor of the department of criminal process and criminalistics of the University of DFS of Ukraine and Kovalchuk M.O., a student of higher education, University of DFS of Ukraine. Without any objection, the article received a positive review and was published in the journal *Sociology of Law* No. 3-4 of 2018.

The issue of restoring lost criminal proceedings is so important for the theorists and practitioners of domestic criminal justice that the set of norms governing this type of proceedings is well-grounded in a separate institute. The Institute for Restoring Lost Materials to Criminal Proceedings is a novelty for Ukrainian legislation, so it is appropriate to consider the practice of foreign countries and compare it with Ukrainian legislation, as it will allow us to find gaps in our legislation and improve it.

The article deals with the peculiarities of the restoration of the lost materials of criminal proceedings under the laws of France, Latvia, Estonia, Moldova, Poland and the Russian Federation, as well as a comparative legal analysis with the domestic restoration institute. Positive legislative experience is allocated for regulating the procedure for restoring lost criminal proceedings, which can be used to improve the Ukrainian institute for the restoration of lost criminal proceedings.

Key words: materials of criminal proceedings, loss of materials, restoration of lost materials of criminal proceedings, restoration proceedings.

Послідовний розвиток, заповнення існуючих прогалів у чинному законодавстві, створення нових процесуальних інститутів є загальною тенденцією, що характеризує кримінальне процесуальне право України. Досить важливою умовою оперативного виконання органами досудового розслідування, прокуратури та суду доручених їм завдань є організація діяльності, яка здійснюється виключно на науковій основі. Відповідно до вище сказаного – це вимагає від кримінальної процесуальної науки і пов'язаних з нею галузей знань розробки актуальних проблем, висунутих практикою органів досудового розслідування, прокуратури та судів.

Однією з таких є відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження, розроблення правових та наукових основ регулювання даного інституту. У зв'язку з проведенням в Україні судово-правової реформи, реалізації положень нового кримінального процесуального законодавства, доволі важливого теоретичного і практичного інтересу набувають проблеми, які пов'язані з втратою матеріалів кримінального провадження і майбутнього їх відновлення.

Варто зазначити, що в українській юридичній літературі ця проблема досить рідко ставала предметом наукових досліджень. Єдиною цілісною працею, яка повністю охопила це питання, була кандидатська дисертація В. Ю. Кузьмінової, захищена ще у 2002 році. Також, окремі аспекти порядку відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження у різні часи розглядалися М. Борисенком, А. Віноградим, Н. Єфремовою, Д. Жовнінком, В. Зеленецьким, О. Івановою, Л. Калінкіною, В. Кальницьким, В. Кузьминою, П. Купко, А. Маланюком, В. Михайловим, О. Мещеряковою, А. Романюком, А. Фільченком та ін. Дослідженню ж сучасної нормативно-правової регламентації порядку відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження приділена увага лише в статті та тезах О. Миколенко.

Питання відновлення втрачених кримінальних проваджень отримали необхідну правову регламентацію відносно нещодавно, оскільки інститут відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження став законодавчою новелою Кримінального процесуального кодексу України 2012 року, до набуття чинності яким питання відновлення втрачених матеріалів проваджень у кримінальному судочинстві не було врегульоване.

Таке унормування не в останню чергу пов'язано із тим, що сучасна Україна є конструктивним суб'єктом міжнародних відносин, цілеспрямовано бере участь у формуванні багатопольярного світу, керуючись принципами міжнародного права, а також взаємної поваги, рівноправності і справедливості. Використання позитивного законодавчого та правозастосовчого досвіду зарубіжних країн сприяє якісній та інтенсивній імплементації за допомогою трансформації і інкорпорації міжнародно-правових інститутів в систему побудови національного права. Використання міжнародного досвіду в кримінальному процесі дозволить знайти шляхи вирішення ряду питань, в тому числі пов'язаних з відновленням втрачених матеріалів кримінального провадження, що на даний час є дуже актуальними для нашої країни. Для з'ясування особливостей правового закріплення інституту відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження видається раціональним розглянути законодавство зарубіжних країн романо-германської правової системи, адже детальне вивчення зарубіжного досвіду допоможе вдосконалити вітчизняне законодавство [10].

Одним з представників континентальної системи права є Франція, кримінально-процесуальне законодавство якої закріплює ряд процесуальних дій, виконуваних в разі втрати процесуальних документів на судових стадіях. Так, суд, в провадженні якого перебуває кримінальна справа, наділений повноваженнями щодо відновлення втрачених процесуальних документів. До числа відновлюваних документів відносяться непередані до виконання оригінали вироків, постанов по справах про злочини, проступки або

порушеннях, а також процесуальні документи, що знаходяться у провадженні, і їх копії, які були знищені, викрадені або загублені [9, с. 232]. При відновленні втрачених вироків та інших постанов використовуються їх копії, які збереглися, засвідчені в установленому порядку (ст. 649). У кримінально процесуальному законодавстві України є аналогічний механізм відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження за збереженими копіями. Відповідно до ч. 1 ст. 530 КПК України «під час судового розгляду суд використовує ту частину матеріалів кримінального провадження, що збереглася, документи, видані фізичним чи юридичним особам до втрати матеріалів кримінального провадження, копії цих документів, інші довідки, папери, відомості, які стосуються цього провадження» [6].

Відповідно до кримінально процесуального законодавством Франції особливий інтерес становить закріплення механізму відновлення втрачених документів, які відновити неможливо. Так, законодавець визначив, що в випадку неможливості відновлення рішень суду, судове слідство відновлюється з тієї стадії процесу, коли були втрачені документи. Справа відбувається точно так само як і в інших випадках, якщо не збереглася засвідчена або автентична копія судового рішення (ст. 651) [1, с. 232]. В українському кримінальному процесуальному законодавстві, на жаль, порядок діяльності суб'єктів при неможливості відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження не визначений. Тому логічним є звернути увагу на досвід французького законодавця у вирішенні питання вдосконалення українського інституту відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

У кримінально-процесуальному законодавстві Республіки Польща закріплено окрему главу, де визначено сім статей, які регулюють порядок відновлення втрачених або знищених матеріалів кримінальної справи [3]. Відмінною особливістю польського законодавства від українського є закріплення в КПК конкретних суб'єктів, що відповідають за відновлення втрачених матеріалів кримінальних справ. Так, в разі втрати матеріалів кримінальної справи в ході попереднього розслідування, їх відновлення організовує прокурор, в судових стадіях - суд, який розглядає кримінальну справу (ст. 160). Має специфіку і сам порядок відновлення втрачених матеріалів в залежності від того на якій стадії перебуває справа. Так, у кримінальній справі, провадження у якій було закінчено в установленому законом порядку і рішення компетентного органу вступило в законну силу, підлягає відновленню лише та частина матеріалів, яка необхідна для виконання прийнятого рішення, відновлення провадження, а також для проведення провадження в касаційному порядку або здійснення законних інтересів сторін (Ст. 161). У своїй постанові про відновлення матеріалів кримінальної справи компетентний орган встановлює необхідний обсяг матеріалів, що підлягають відновленню, або підтверджує факт про неможливість відновити втрачені матеріали справи. Дане рішення може бути оскаржене зацікавленими сторонами (ст. 165). Якщо справа законно незавершеної справи не може бути реконструйована або частково відтворена, процедурні заходи повинні бути повторені в обсязі, необхідному для продовження провадження. (ст. 166) [3].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що кримінальні справи, що знаходяться у провадженні компетентного органу, підлягають обов'язковому відновленню до прийняття по ньому законного рішення. Відповідно до українського законодавства, а саме ч. 1 ст. 524 КПК «відновленню підлягають втрачені матеріали в тому кримінальному провадженні, яке завершилося ухваленням вироку суду» [6]. Виходячи з цього можна зробити висновок, що законодавець не дає можливості відновити втрачені матеріали, якщо провадження ще не завершилося.

У Кримінально процесуальному кодексі Молдови процедурі відновлення кримінальних справ присвячена окрема восьма глава, що складається з п'яти статей. Відмінною особливістю молдавського законодавства є поділ процедури відновлення кримінальних справ. Так, законодавець розрізняє відновлення в звичайному і спеціальному порядку. Відмінність даних процедур обумовлюється прийнятими

процесуальними рішеннями про відновлення кримінальної справи і механізмом збирання доказів [2].

В ході відновлення втрачених кримінальних справ або його окремих документів в звичайному порядку орган кримінального переслідування або голова судової інстанції, в провадженні якого знаходиться справа, складає протокол, в якому встановлюються факт і обставини зникнення, і вказуються на прийняті по їх виявленню заходи. На підставі протоколу про встановлення зникнення кримінальної справи або документів здійснюється заміна або відновлення зниклої справи або документа (ст. 526). Заміна зниклого документа здійснюється при наявності офіційної копії цього документа. Орган кримінального переслідування або судова інстанція приймає необхідні заходи для отримання відповідної копії. При цьому отримана копія офіційно замінює оригінал втраченого документа (Ст. 529) [7].

У разі неможливості заміни або відновлення втрачених документів зі справи в звичайному порядку, прокурор своєю постановою або судова інстанція своєю ухвалою приймають рішення про заміну або відновлення втрачених кримінальних справ або документів з нього (ч. 1 ст. 527). Рішення про відновлення може бути оскаржене в касаційному порядку. Після прийняття даного рішення законодавець наділяє відповідних уповноважених осіб використовувати будь-які засоби доказування з метою відновлення кримінальної справи (ч. 2 ст. 530) [8].

Необхідно відзначити, що за законодавством Молдови відновлення втрачених кримінальних справ обмежується відтворенням документів, які містяться в ньому раніше і результат відновлювальної діяльності встановлюється постановою прокурора або ухвалою судової інстанції з викликом зацікавлених сторін (ч.ч. 1 та 4 ст. 530) [7].

Позитивною особливістю інституту відновлення кримінальних справ за законодавством Молдови, на наш погляд, є визначення суб'єктів відновлювальної діяльності і відмежування їх функцій. Так, в ході втрати кримінальної справи на стадії попереднього розслідування, його відновленням займається орган кримінального переслідування під контролем прокурора. У судових стадіях відновлення втрачених кримінальних справ здійснюється судом, в розгляді якого перебувала справа. При цьому, якщо для відновлення кримінальної справи необхідно використовувати засоби доказування, які судова інстанція не може отримати, вона має право вимагати від прокурора здійснення необхідних заходів для відновлення справи. Даний механізм застосуємо до кримінальних справ, які знаходяться в провадженні [5].

Разом з тим молдавський законодавець не випустив з уваги кримінальні справи, які завершилися ухваленням вироку суду, визначивши суб'єктом відновлюваної діяльності в разі їх втрати той орган, в архіві якого зберігалася кримінальна справа. Відсутність подібної норми у вітчизняному КПК створює певні проблеми з відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження, що знаходяться на архівному збереженні. Так, як показує статистика, більша частина кримінальних проваджень зникає саме з архівів, тому було б доречно врегулювати це питання на законодавчому рівні і покласти обов'язок відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження, яке уже було передано в архів, на орган, в підпорядкуванні якого знаходиться архів.

За кримінально процесуальним законом Латвійської Республіки відновлення втраченого кримінальної справи проводиться за постановою прокурора або суду, яке в необхідному випадку направляється для виконання в установи досудового розслідування [11, с. 173]. Матеріали кримінальної справи відновлюються за збереженими копіями відповідних документів, а також шляхом проведення необхідних повторних процесуальних дій (ч. 2 ст. 383). Інших роз'яснень по механізму відновлення втрачених кримінальних справ в кримінально-процесуальному законі Латвійської Республіки не міститься.

У кримінально-процесуальному кодексі Естонської Республіки механізм відновлення втрачених кримінальних справ не закріплений. Однак визначена процедура

відновлення втраченого процесуального чи іншого документа, що має важливе значення для подальшого вирішення кримінальної справи [4]. Так, в разі неможливості відновлення втраченого документа використовується його копія. При цьому копія повинна бути завірена в судовому або нотаріальному порядку, внаслідок чого вона набуває статусу оригіналу і може бути використана для подальшого розгляду кримінальної справи (ч. 1 ст. 160). Якщо заміна процесуального документа засвідченою копією неможлива, документ відновлюється по чернеткам, якщо такі є. При цьому відновлений процесуальний документ по чернетці буде вважатися дійсним тільки в тому випадку, якщо особа, яка здійснило провадження у кримінальній справі, що спочатку склала процесуальний документ, своїм підписом підтвердить відповідність відновленого документа оригіналу (ч. 2 ст. 160). Який сенс законодавець вкладає в поняття чернетки не визначено, і КПК не містить необхідного роз'яснення. Разом з тим механізм підтвердження відповідності документа оригіналу посадовою особою, яка його склала, може бути застосований і в українському законодавстві при використанні копій процесуальних рішень, збережених на електронних носіях.

Інститут відновлення кримінальних справ в Російській Федерації суттєво не відрізняється від вітчизняного [8], беручи до уваги, що в Росії він був введений в 2003 року, а в Україні в 2012 році. Відповідно ч. 1 ст. 158.1 КПК Російської Федерації після прийняття рішення про відновлення кримінальної справи, втраченого в ході судового провадження, суд направляє його для виконання керівнику слідчого органу або начальнику органу дізнання. Також в російському кримінально процесуальному законодавстві як суб'єкт відновного виробництва відсутній прокурор. Відновлення кримінальної справи проводиться за збереженими копіями матеріалів кримінальної справи, які можуть бути визнані доказами і шляхом проведення процесуальних дій. Якщо за втраченим кримінальній справі закінчився граничний термін утримання під вартою, то обвинувачений підлягає негайному звільненню ч. 4 ст.158.1 [8].

Враховуючи зарубіжний досвід доцільно ввести у КПК України статтю, яка б визначала суб'єктів, які будуть відповідальні за відновлення втрачених матеріалів і відмежувати їхні функції. Також український законодавець, не дає можливості відновлювати втрачені матеріали, в тому кримінальному провадженні, яке ще не завершилося ухваленням вироку суду. Було б логічно врегулювати питання на законодавчому рівні і дати можливість відновлювати втрачені матеріали і під час судового розгляду.

Таким чином, порівняльно-правовий аналіз зарубіжного законодавства в області відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження дозволив виявити ряд проблемних питань в національному законодавстві, які стосуються відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження, а також відзначити найбільш передові досягнення, які можуть бути використані при визначенні шляхів вдосконалення вітчизняного інституту.

Список використаних джерел

1. Legifrance. [gouv.fr](http://www.legifrance.gouv.fr) / Le service public deladiffusion du droit // Code de procedure penale (version consolidee au 20 decembre 2013) [Електронний ресурс], 2013. - Режим доступу: <http://www.legifrance.ouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071154>. - Дата доступу: 10.11.2013.
2. Monitorul officialal Republicii Moldova Официальный монитор Республики Молдова. - Кишинев: Moldpres, 2003. - № 104 - 110. - С. 223 - 224.
3. Polskie Kodeksy / Kodeks postępowania karnego [Електронний ресурс]. - 2013. - Режим доступу: http://kodeks.ws/postepowania_karnego/. - Дата доступу: 11.11.2013.
4. Riigiteataja.- Правовые акты Эстонии.- Таллин: Государственная канцелярия Эстонской Республики, 2004. - № 25., с. 1402.
5. Кодекса по состоянию на 19 февр. 2007 г. - Молдова: «Elena-V.I.», 2013., 234 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
7. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова: принят 14 марта 2003 г.: промулгирован 2 июня 2003 г.: текст
8. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации. - М.: Эксмо, 2013. - 272 с.

9. Уголовно-процессуальный кодекс Франции: офиц. текст с изм. и доп. на 1 янв. 1966 г. – М.: Прогресс, 1967. – 323 с.
10. Фильченко А.П. Восстановление утраченного уголовного дела как механизм, препятствующий прекращению правоотношения уголовной ответственности. М., 2012, - 148 с.
11. Шешуков, М. Уголовно-процессуальный закон Латвийской Республики / М. Шешуков. – Рига: Балтийский русский институт, 2005, 368 с.

УДК 346.34

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ АУКЦІОНІВ В УКРАЇНІ

Будник Ю.А., кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права та процесу Університету ДФС України, **Пронькіна А.С.**, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Університету державної фіскальної служби України

***Анотація.** У статті досліджено основні положення врегулювання аукціонних правовідносин відповідно до чинного законодавства. Проаналізовано нормативно-правові акти, що прямо або побічно регулюють аукціонну діяльність. Охарактеризовано позитивні та негативні елементи Проекту Закону України «Про аукціони». Наведено власну позицію щодо удосконалення чинного законодавства.*

***Ключові слова:** аукціон, торги, аукціонні правовідносини, аукціонний продаж, купівля-продаж.*

***Annotation.** The article analyzes the main provisions of the regulation of auction legal relations in accordance with the current legislation. The notion of bids and auctions is defined, their characteristics are characterized. The normative and legal acts that directly or indirectly regulate the auctioning activity are analyzed, namely, the Civil Code of Ukraine, the Commercial Code of Ukraine, the Tax Code of Ukraine, the Law of Ukraine "On Restoration of the Debtor's Solvency or Recognition as a Bankrupt", the Procedure for the Alienation of State-owned Objects, Approved Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine.*

The structure of auction legal relations is briefly described and the main opinions of the scientists about the stages of the auction are defined. The opinions of scientists concerning the main and auxiliary structural elements of the auction have been commented.

The Draft Law of Ukraine "On Auctions" is considered. Its positive and negative elements are characterized. The proposal for the possibility of concluding an oral contract at the auction is analyzed. The arguments of other scientists about the importance and positiveness of this innovation are given. Separately, the article focuses on a positive foreign experience devoted to the conclusion of the contract at the auction in oral form. The article substantiates the importance of regulating the issues of invalidity of contracts concluded at the auction and ways of protecting the rights of the auction participants.

The article highlights the author's own position regarding the current legal regulation of auction legal relations and the need to improve the current legislation on this issue.

***Keywords:** auction, bidding, auction legal relations, auction sales, purchase and sale.*

Постановка проблеми. Аукціони мають тисячолітню історію і, наразі, широко використовуються у більшості країн світу. В Україні набуло поширення застосування аукціонів уже після здобуття незалежності. Розвиток ринкової економіки сприяє широкому розповсюдженню аукціонної діяльності у різних сферах. Нині поширені аукціони при приватизації державного майна, земельні аукціони, аукціони з продажу природних ресурсів, ліцензій на здійснення певних видів діяльності, аукціони у виконавчому провадженні з приводу майна боржника, «благодійні» аукціони тощо.

Поряд із поширенням аукціонної діяльності існує відсутність єдиного підходу законодавця щодо аукціонів, що в свою чергу породжує виникнення прогалин та неузгодженостей у чинному законодавстві України щодо аукціонів. Так, наприклад, у Цивільному кодексі України міститься лише згадування про можливість укладення договорів на аукціонах. Так само, лише в загальних рисах торкаються аукціонів положення й деяких інших законів. У зв'язку з цим, аукціонна діяльність регулюється численними нормативними актами, які закріплюють різні організаційно-правові механізми проведення аукціонів та містять різний понятійний апарат. Саме тому, наразі, кожний вид аукціонів характеризується своїми, притаманними лише йому, особливостями, що негативно впливає на практику їх застосування.